Eduskunnan talousvaliokunnalle

Vastine hallituksen esityksestä 41/2022 vp tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Asia: Talousvaliokunta on kuullut ja pyytänyt kirjallisia lausuntoja asiantuntijoilta 23.9.2022.

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä vastinetta saamistaan asiantuntijalausunnoista. Ministeriö arvioi tässä vastineessa tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen (41/2022 vp) muutostarpeita perustuslakivaliokunnan sekä talousvaliokunnassa 23.9.2022 kuultujen tahojen antamien lausuntojen perusteella.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei näe tarvetta muuttaa esitystä talousvaliokuntaan 23.9.2022 toimitettujen ja lausunnoissa esitettyjen kannanottojen perusteella.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunnan 16.6.2022 (PeVL 34/2022 vp) talousvaliokunnalle antaman lausunnon perusteella sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa tarkennettavaksi eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annettavan lain 7 §:n 2 momenttia. Tarkennuksella poistetaan viittaus esteettömyysdirektiivin liitteeseen VI ja tuodaan säännös tarkennettuna lain tasolle.

Vastaava muutos koskee myös digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (digipalvelulaki) 10 d §:ä ja sähköisen viestinnän palveluja koskevan lain (SVLP) 194 f §:ä.

Lisäksi perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella digipalvelulain 10 c §:stä tulisi poistaa viittaus esteettömyysdirektiiviin. Vastaava muutos tulisi tehdä sähköisen viestinnän palveluja koskevan lain 194 b §:ään.

Perustuslakivaliokunta myös edellytti, että hätäkeskustoiminnasta annetun lain 10 a §:ään tulisi tehdä tarkennus asetuksenantovaltuuden osalta. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynyt asian läpi sisäministeriön kanssa ja yhteisen käsityksen mukaan tarkennus tulisi tehdä.

Edellä olevia muutoksia on käyty läpi sosiaali- ja terveysministeriön talousvaliokunnalle 23.9.2022 kuulemiseen toimitetussa lausunnossa. Asiasta ovat lausuneet myös liikenne- ja viestintäministeriö ja valtiovarainministeriö. Muutokset on esitetty tämän vastineen lopussa taulukkomuodossa, jonka vasemmalla puolella näkyy aikaisempi muotoilu ja oikealla puolelle ehdotettu uusi ja tarkennettu

muotoilu. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan muutokset on mahdollista toteuttaa ja ne ovat melko teknisiä.

Perustuslakivaliokunta toteaa myös talousvaliokunnalle toimittamassaan lausunnolla, että se pitää perustuslain 12 §:ssä turvatun sananvapauden kannalta jossain määrin ongelmallisena, että sähkökirjan määritelmä on sidottu ehdotuksessa pysyvään tunnisteeseen etenkin, kun hallituksen esityksen mukaankaan varsinaista virallista pysyvän tunnisteen sähkökirjoille myöntävää palvelua ei ISBN-tunnuksen laajasta tosiasiallisesta käytöstä huolimatta ole olemassa. Talousvaliokunnan on syytä tarkastella mahdollisuutta laajentaa sähkökirjan määritelmää. Hallituksen esityksen mukaan sähkökirjalla tarkoitetaan:

kuluttajalle tarjottavaa teksti- tai graafisessa muodossa olevaa tiedostoa tai tiedostojen kokonaisuutta, joka on yksilöity julkaisuun liittyvällä pysyvällä tunnisteella.

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan sähkökirjan määritelmää ei ole syytä muuttaa tai tarkentaa. Laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta määriteltäisiin sähkökirja (tuote) ja sen tarjoaminen digitaalisena palveluna tulee olla säädettyjen saavutettavuusvaatimusten mukaista digipalvelulain 10 c §:n mukaisesti. Pysyvän tunnisteen osalta myös opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo lausunnossaan, että teosten ja teoskappaleiden yksilöinti ja laadukas metadata julkaisujen ominaisuuksista on erittäin tärkeä osa tekijänoikeusjärjestelmän digitalisaatiota. Sitä ei pitäisi tulkita näin määritelmän kavennuksena. Hallituksen esityksen perusteluissa kuvataan hyvin laadukkaan metatiedon hyötyjä. Esteettömyysvaatimusten täyttävät sähkökirjat on mahdollista varustaa yksilöivillä tunnisteilla, jolla edistetään erilaisten julkaisujen kuten sähkökirjojen löydettävyyttä ja sitä kautta saavutettavuutta.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että esityksen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta tiettyjen tuotteiden ja palvelujen esteettömyyttä parantamalla. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelylle on hyväksyttävät perusteet. Talousvaliokunnan on kuitenkin syytä varmistua nyt ehdotetun sääntelyn asianmukaisuudesta direktiivissä asetettujen velvoitteiden kannalta. Erityistä huomiota on syytä kiinnittää rakennetun ympäristön esteettömyyteen. *Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa*, että esteettömyysdirektiivin vaatimukset rakennetulle ympäristölle on esitetty direktiivin liitteessä III. Jäsenvaltiot voivat päättää kansallisesti siitä, otetaanko rakennettua ympäristöä koskeva liite osaksi kansallista lainsäädäntöä. Nyt annetun hallituksen esityksen mukaan rakennettua ympäristöä koskevia vaatimuksia ei otettaisi mukaan hallituksen esitykseen palveluja koskevasta kansallisesta lainsäädännöstä, vaan sen soveltamisesta päätettäisiin myöhemmin. Tämä johtuu siitä, että velvoitteet rakennetulle ympäristölle on määritelty direktiivin liitteessä varsin yleisellä tasolla vaatimuksenmukaisuuden osoittamisen ja valvonnan kannalta. Ne velvoittavat esteettömyyden huomioon ottamiseen, mutta eivät määrittele tarkkoja kriteerejä tai anna esimerkkejä velvoitteet toteuttavista hyväksyttävistä ratkaisuista. Tämän takia vielä ei ole voitu arvioida, miten esteettömyysdirektiivin liitteen III vaatimukset lopulta vaikuttaisivat kansalliseen lainsäädäntöön.

Voidaan kuitenkin pitää todennäköisenä, että tuleva yhdenmukaistettu EU-tasoinen standardi sisältäisi sellaisia näkö- ja kuunteluympäristön esteettömyyttä koskevia vaatimuksia, jotka eivät nykyisellään sisälly kansalliseen esteettömyyslainsäädäntöön. Erityisesti tarkasteluun tulisivat tällöin direktiivin liitteen III kohta j) viestintä ja orientaatio useamman kuin yhden aistikanavan kautta ja j.) uloskäyntien, hätäpoistumisteiden sekä pelastussuunnitelmakonseptien käyttö.

Rakennetun ympäristön osalta työtä jatketaan tästä hallituksen esityksestä erillisenä hankkeena sen selvittämiseksi, toteutetaanko rakennetun ympäristön esteettömyys direktiivin liitteen III täytäntöönpanolla vai kansallisella lainsäädäntöratkaisulla. Selvittämisessä tehdään yhteistyötä sidosryhmien kanssa (HE 41/2022 jakso 5.1.2).

Sosiaali- ja terveysministeriön tarkennukset lakiehdotuksiin

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan digipalvelulain 10 c §:ään on tehtävä kaksi teknistä tarkennusta, jotka liittyvät asetuksenantovaltuuteen. Asian on todennut myös valtiovarainministeriö talousvaliokunnalle toimittamassaan lausunnossa.

Koska esteettömyysdirektiivi säätää, että digitaalisten palvelujen tulee noudattaa vastaavia vaatimuksia digitaalisissa palveluissa kuin mitä digipalvelulain 7 § säätää, on kansallisesti päädytty viittamaan voimassa olevaan 7 §:ään. Esteettömyysdirektiivissä nämä vastaavat saavutettavuusvaatimukset on todettu liitteen I jakson III alakohdassa c, jonka mukaan:

> Tehdään verkkosivustoista, muun muassa niihin liittyvistä verkkosovelluksista, ja mobiililaitepohjaisista palveluista, myös mobiilisovelluksista, esteettömiä johdonmukaisella ja riittävällä tavalla siten, että palvelut tietoineen on helppo havaita, että niiden hallinta ja ymmärtäminen on vaivatonta ja että ne toimivat varmasti.

Voimassa olevassa digipalvelulain 7 §:ssä todetaan myös, että palveluntarjoajan on varmistettava digitaalisten palvelujensa sisältöjen havaittavuus ja ymmärrettävyys sekä käyttöliittymien ja navigoinnin hallittavuus ja toimintavarmuus saavutettavuusvaatimusten mukaisesti. Saavutettavuusvaatimukset määritellään Euroopan unionin virallisessa lehdessä Euroopan komission julkaisemissa viitetiedoissa, jotka koskevat yhdenmukaistettuja standardeja tai niiden osia. Käytännössä noudettavaksi tulee eurooppalainen standardi, EN 301 549.

Sosiaali- ja terveysministeriön ehdottaa, että digipalvelulain 10 c §:ään tulisi vielä lisätä lause koskien asetuksenantovaltuutta. Alun perin katsottiin, että EN 301 549 standardin noudattaminen kattaisin myös toiminnallista suorituskykyä koskevat vaatimukset, mutta komissio tarkensi asiaa kokouksessa 19.5.2022. Toisaalta sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan digitaalisten palvelujen tukipalvelujen osalta ei ole tarpeen säätää asiasta tarkemmin asetuksella. Asiaa koskeva

kohta voitaisiin näin ollen poistaa asetuksenantovaltuudesta. Voimassa oleva laki edellyttää saavutettavuuspalautteen vastaanottamista ja asia on perusteltu hallituksen esityksen sivulla 153-154 sekä lisäksi luvussa 12.7 Kansallisen liikkumavaran hyödyntäminen. Myös EN 301 549 standardi säätää tukipalvelujen toiminnasta jaksossa 12 (12.2. Support services). Edellä mainituista syistä asetuksenantovaltuudesta voisi poistaa 2 momentin ensimmäisen lauseen loppuosan ” ja tarjottava tukipalveluja saavutettavuuden tueksi”.

Sähköisen viestinnän palveluja koskevan lain osalta on liikenne- ja viestintäministeriö ehdottaa 194 b §:n 5 momentin sisältämän viittauksen tarkentamista siten, että pykälän 1-4 momenttien sijaan 5 momentissa viitattaisiin pykälän 1-3 momentteihin, sillä pykälän 4 momentissa säädetään vaatimuksenmukaisuusolettamasta. Ehdotetulla 194 b §:n 5 momentin muutoksella tarkennettaisiin viittaus koskemaan ainoastaan pykälän sisältämiä esteettömyysvaatimuksia. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan muutos on aiheellinen.

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan markkinavalvontalain johtosäännöksen tarkennus ja pykälämuutokset on syytä huomioida. Työ- ja elinkeinoministeriö kiinnitti asiaan myös huomiota ja toteaa lausunnossaan, että hallituksen esityksessä on osin vanhentunutta tietoa ja pyytää valiokuntaa huomioimaan, että esityksen kohdassa ”Suhde muihin esityksiin” todetut työ- ja elinkeinoministeriön vastuualueelle kuuluvat esitykset HE 139/2021 vp ja HE 208/2021 vp eivät ole enää eduskunnan käsittelyssä, vaan niihin liittyvät lait on jo vahvistettu. Kyseisten esitysten nojalla annetuilla laeilla (248/2022 ja 266/2022) on muun muassa muutettu markkinavalvontalain 1 §:n 1 momenttia ja 4 §:n 4 momenttia, joita ehdotetaan muutettavaksi myös tässä esityksessä. Mainittua 1 § 1 momenttia on muutettu vielä tämän jälkeenkin lannoitelain (711/2022) antamisen yhteydessä lailla 712/2022. Nämä muutokset tulisi huomioida tämän hallituksen esityksen 2. lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä.

Edellä olevia koskevat muutospykälät on esitetty tämän vastineen lopussa olevassa taulukossa.

Kuuleminen talousvaliokunnassa 23.9.2022

Sähkökirjat

Talousvaliokuntaan annetuissa lausunnoissa otetaan laajasti kantaa sähkökirjan määritelmään. Myös perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että talousvaliokunnan on syytä varmistua siitä, ettei sähkökirjan määritelmä muodostu liian kapeaksi.

Lausunnoissa sähkökirjojen määritelmään ottivat kantaa mm. näkövammaisten kirjasto Celia, Aluehallintovirasto, lehtori Pauli Rautiainen, Medialiitto, Vammaisfoorumi ja Näkövammaisten liitto.

Talousvaliokunnalle toimitetuissa lausunnoissa esitettiin erilaisia näkemyksiä sähkökirjojen määritelmästä. *Sosiaali- ja terveysministeriö* toteaa, että sähkökirjan määritelmää on tarkennettu

lausuntokierroksen jälkeen. Erityisesti voimassa olevan digipalvelulain rakenne ja systematiikka vaikuttavat siihen, miten sähkökirjan määritelmä ja sähkökirjan tarjoaminen digitaalisena palveluna on tuotu digipalvelulain tasolle. Digipalvelulaissa määritellään sähkökirja (tuotteena), mutta esteettömyysdirektiivin logiikan mukaisesti sähkökirjan tarjoaminen digitaalisena palveluna tulee olla vaatimusten mukaista. Tämä voimassa olevan lain systematiikka vaikuttaa siihen, että määritelmä ei ole täysin yhtenevä esteettömyysdirektiivin johdanto-osan 41 määritelmän kanssa, vaikka tavoite on sama. Koska sähkökirja on esteettömyysdirektiivissä luokiteltu palveluksi, tulee kaikkien 28.6.2025 jälkeen kuluttajille tarjolla olevien sähkökirjojen olla vaatimusten mukaisia.

Alla on esitetty vielä tarkempia perusteluja lausunnoissa esiin nostettujen huomioiden perusteella.

Sähkökirjan määritelmä ja sähkökirja palveluna

Vammaisfoorumin ja Näkövammaisten liiton lausuntojen mukaan hallituksen esityksessä ehdotettu määritelmä ei vastaa direktiivin englanninkielisen version määritelmää. Esityksessä ehdotettu määritelmä on suppeampi kuin englanninkielinen määritelmä. Ehdotus sähkökirjan määritelmäksi: Sähkökirjalla tarkoitetaan pääosin teksti- tai graafisessa muodossa olevaa sähköistä teosta, joka muodostuu tiedostosta tai tiedostojen kokonaisuudesta ja jolla on yksilöllinen nimeke tai pysyvä tunniste tai se on muulla tavalla yksilöitävissä. Sähkökirjalla tarkoitetaan myös palvelua, jossa edelleen tarkoitettu teos on digitaalisina tiedostoina saatettu yleisön saataville siten, että tiedostoja voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida.

Lausuntojen mukaan lukeminen ja navigointi voivat toisinaan edellyttää apuvälineohjelmien käyttöä. Mikäli kirjan tuotantoprosessissa ei ole huomioitu saavutettavuuden tarpeita esimerkiksi tiedoston rakenteessa ja metatiedoissa, ei kirjaa voi lukea esimerkiksi ruudunlukuohjelman avulla. Sähkökirjat eivät tänä päivänä rajaudu vain yksittäisiksi tiedostoiksi, vaan suurinta osaa kirjoista hyödynnetään kuukausimaksullisten palveluiden kautta. Tämän vuoksi on tärkeää huomioida myös tällaiset palvelut sähkökirjan määritelmässä.

Celian näkemyksen mukaan määritelmässä tulisi korostaa sitä, että sähkökirjaa tarjotaan palveluna. Celian näkemyksen mukaan tällaisena määrittely kattaa vain sähkökirjan kustantajan tai julkaisijan vastuulla olevat sähkökirjan tiedostot, mutta ei kuluttajan kannalta aivan oleellista käyttötilannetta eli sähkökirjan lukemista, ts. kun sähkökirjaa tarjotaan kuluttajalle palveluna.

Aluehallintoviraston mukaan sähkökirjaa koskevaa säännöstä tulisi tarkentaa, jotta lainsäädäntö huomioisi tarkoitetussa määrin sekä vammaisten käyttäjien ja sähkökirjojen kustantajien tarpeet ja haasteet että sisämarkkinoiden toiminnan. Aluehallintovirasto katsoo, että digipalvelulain 10 a §:ään esitetty kirjaus luvun soveltamisesta soveltamisalaa ”sähkökirjojen digitaalisiin palveluihin” tulisi tarkentaa esimerkiksi muotoon ”sähkökirjojen ja niiden lukemiseen tarkoitettujen ohjelmistojen digitaalisiin palveluihin”.

Lehtori Rautiainen ehdottaa useaa tarkennusta määritelmään sekä lisättäväksi lukemiseen tarkoitetut ohjelmistot määritelmään. Sitä miten sähkökirjan määritelmää pitäisi laajentaa on tarkasteltava direktiiviä vasten tunnistaen, että perustuslakivaliokunnan ongelmallisena pitämä sähkökirjan määritelmä irtaantuu monin tavoin direktiiviin otetusta sähkökirjan määritelmästä. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi, miksi hallitus esittää direktiivistä irtaantuvaa määritelmää sähkökirjalle. *Lehtori Rautiaisen* mukaan vaikuttaa siltä, että direktiivin implementoinnin yhteydessä lain digitaalisten palveluiden tarjoamisesta 2 §:ään pitäisi lisätä myös sähkökirjapalvelun määritelmä esimerkiksi seuraavassa muodossa: *"sähkökirjapalvelu on digitaalinen palvelu, jossa sähkökirjapalvelussa käytettäväksi tarkoitettuja kirjallisia teoksia voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja jossa niissä voidaan navigoida"*.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä sähkökirjojen osalta määritelmä poikkeaa esteettömyysdirektiivistä, koska kansallisesti on päädytty määrittelemään sähkökirja. Digipalvelulain 2 § 12 kohdan määritelmän mukaan *sähkökirjalla* tarkoitetaan kuluttajalle tarjottavaa teksti- tai graafisessa muodossa olevaa tiedostoa tai tiedostojen kokonaisuutta, joka on yksilöity julkaisuun liittyvällä pysyvällä tunnisteella. Määritelmä ei rajaa mitään tiedostomuotoa pois.

Sähköisen kirjan määritelmään eivät kuuluisi:

1. äänikirjat, koska esteettömyysdirektiivi toteaa, että sähkökirja on pääosin teksti- tai graafisessa muodossa oleva kirjallinen teos kun äänikirja on tekijänoikeuslaissa tarkoitettu ääntä tallentamalla valmistettu kappale kirjallisesta teoksesta;
2. sanomalehdet, aikakausilehdet ja vastaavat, koska vaikka nämä täyttävätkin sähköisinä versioina esteettömyysdirektiivin määritelmän "sähköinen tiedosto", ne eivät ole "kirjoja" ja ne myös pääsääntöisesti julkaistaan aikaperusteisesti;
3. tilapäiseen käyttöön tarkoitetut aineistot, kuten mainospainotuotteet, esitteet, hinnastot, vuosikertomukset ja ohjelmat sekä;
4. rakennustietokorttisarjat, jotka pääosin sisältävät matemaattisia kaavoja, kuten CAD-aineistoja ja GDL-objekteja vaikeasti esteettömäksi saatettavia sisältöjä.

Edellä oleva vastaa esteettömyysdirektiivin määritelmää. On huomioitava, että sähkökirja voi sisältää myös ääntä, mutta pelkästään äänikirjaa sähkökirjan vaatimukset eivät, esteettömyysdirektiivin tavoitteen mukaisesti, koskisi.

Mutta digipalvelulain mukaan sähkökirjan tarjoaminen digitaalisena palveluna tulee olla saavutettavaa ja vaatimusten mukaista. Kun hallituksen esityksessä määritellään sähkökirja, sen tarjoaminen digitaalisena palveluna tulee täyttää digipalvelulain 3 a luvun 10 c §:n mukaiset saavutettavuusvaatimukset riippumatta palveluntarjoajasta. Vaatimusten piirissä on sähkökirja, joka välitetään digitaalisena tiedostona niin, että sitä voidaan käsitellä, lukea, käyttää ja siinä voidaan

navigoida, mutta koko palveluprosessi on vaatimusten piirissä ja myös kaikki sähkökirjat riippumatta niiden tiedostomuodosta. Lukuaikapalvelu, jossa sähkökirja julkaistaan, on digitaalinen palvelu ja sen tulee täyttää digipalvelulain 3 a luvun ja digipalvelulain perusteella annettavan asetuksen vaatimukset. Vaatimukset olisivat vastaavat kuin esteettömyysdirektiivin vaatimukset sähkökirjoille ja niiden lukemiseen tarkoitetuille ohjelmistoille.

Digipalvelulain systematiikka huomioiden on siis määritelty sähkökirja, jonka tarjoaminen digitaalisena palveluna tulee olla saavutettavuusvaatimusten mukaista (huomioiden 3 a luvun lisävaatimukset sähkökirjoille). Sosiaali- ja terveysministeriö nostaa esille, että digipalvelulain 2 § 1 momentin 3 kohdassa on määritelty, että digitaalisella palvelulla tarkoitetaan verkkosivustoa tai mobiilisovellusta sekä niihin liittyviä toiminnallisuuksia. Lisäksi digipalvelulain 2 § 1 momentin 7 kohta määrittelee, että palveluntarjoajalla tarkoitetaan viranomaista, julkisoikeudellista laitosta sekä yritystä, säätiötä, yhdistystä ja muuta yhteisöä, jonka digitaalisiin palveluihin sovelletaan digipalvelulain säännöksiä. Tämä systematiikka huomioiden saavutettavuusvaatimuksia sovelletaan siis sähkökirjaan ja sen tarjoamiseen digitaalisena palveluna kuluttajalle. Vaatimukset kohdistuvat koko sähkökirjan toimitusketjuun eli palveluntarjoajaan, kustantajaan ja jakelijaan.

Aluehallintovirasto lausuu, että sähkökirjojen osalta esitetty lainsäädäntö ei myöskään riittävän selvästi yksilöi, mikä taho viime kädessä vastaa sähkökirjan saavutettavasta toteutuksesta. Tämä olisi tarpeellista, koska sähkökirjojen tuotannon ja jakelun ketjuun kuuluu kustantajien lisäksi useita toimijoita, joista kaikki eivät välttämättä sijoitu Euroopan unionin alueelle. Medialiitto ry ehdottaa, että selvyyden vuoksi talousvaliokunnan mietinnössä tuotaisiin selvästi esiin, että saavutettavuus-ja esteettömyysvelvoitteet kohdistuvat koko sähkökirjojen tuotanto-ja jakeluketjuun. Direktiivi määrittelee sähkökirjat palveluiksi, ja tämä hämärtää vastuukysymystä. Sähkökirjan valmistamisesta (digitaalinen tiedosto tai tiedostojen kokonaisuus) saavutettavuus-ja esteettömyysvelvoitteiden mukaisiksi vastaa pääsääntöisesti kustantaja. Jakelussa käytetään pääsääntöisesti kustantajaan nähden ulkopuolisia palveluntarjoajia, joita myös uudet velvoitteet koskevat.

Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa edellä oleviin kohtiin, joissa perustellaan ja tuodaan esiin sitä, että koko toimitusketju on vastuussa sähkökirjan ja sen tarjoamisen digitaalisena palveluna saavutettavuudesta kuluttajalle. Hallituksen esityksen yleisperustelujen luvussa 4 todetaan, että lakimuutoksen vaikutukset tulevat kohdistumaan sähkökirjojen koko tuotantoketjuun ja eri toimijoihin tässä tuotantoketjussa ja esille nostetaan myös muutoksen vaatima viestintätarve. Jotta vaatimusten täyttäminen voidaan varmistaa, on oltava selvää, minkä kaikkien palveluntarjoajien sähkökirjatiedostoja tai lukuohjelmia direktiivin vaatimukset koskevat. Saavutettavuusvaatimukset perustuvat EU-alueella samoihin vaatimuksiin, joten toimijoiden tulisi pysytä luottamaan siihen, että eri jäsenvaltioissa vaatimukset ovat samat. Kaikkien toimitusketjussa mukana olevien tulee tunnistaa oma roolinsa sähkökirjan saavutettavuusvaatimusten täyttämisessä. Myös komissio on useaan otteeseen tarkentanut, että esteettömyysdirektiivin mukaisesti: "The directive considers e-

books as services and clarifies that the concept of service providers in e-books could include publishers and other economic operators involved in their distribution."

Sähkökirjan pysyvä tunniste

Aluehallintovirasto toteaa, että hallituksen esityksen tarkennus ei näyttäisi olevan yhdenmukainen lakitekstiin ehdotetun määritelmän kanssa. Määritelmä ei näyttäisi mahdollistavan hallituksen esityksessä kuvattuja joustoja käsitteen tulkintaan, koska lakitekstissä määritelmä sidotaan niin selvästi tunnisteeseen. Määritelmä ei näyttäisi mahdollistavan hallituksen esityksessä kuvattuja joustoja käsitteen tulkintaan, koska lakitekstissä määritelmä sidotaan niin selvästi tunnisteeseen. Lakiin esitetty määritelmä näyttäisi mahdollistavan tulkinnan, että sähkökirjaan ei sovellettaisi digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksia, jos tälle julkaisulle ei hankita pysyvää (esimerkiksi ISBN-) tunnistetta. *Medialiitto toteaa*, että kustannusalan näkökulmasta sähkökirjan määritelmää voisi laajentaa poistamalla vaatimuksen pysyvästä nimikkeestä (esim. ISBN-tunnus).

Lehtori Rautiaisen mukaan selkeintä olisi muuttaa säännöksen 2 § 12 kohdan virkkeen loppuosa kuulumaan: "…joka on pääsääntöisesti yksilöity tunnisteella". Samalla on syytä tunnistaa, että tämä hallituksen esittämä yksilöivän tunnisteen vaatimus ei perustu millään tavalla direktiiviin, sillä direktiivin johdanto-osassa tai sen 3 artiklan kohdan 41 sähkökirjan määritelmässä ei millään tavalla viitata siihen, että sähkökirjassa pitäisi olla yksilöivä tunniste puhumattakaan siitä, että tuon tunnisteen pitäisi olla hallituksen esittämällä tavalla pysyvä (kuten esimerkiksi ISBN-numero, jonka käyttämistä sähkökirjan määrittelyyn esimerkiksi Kansalliskirjasto on pitänyt lainvalmistelun yhteydessä hyvin ongelmallisena ottaen huomioon kirjan ja sähkökirjan mennyt ja oletettava tuleva kehitys). Näin ollen direktiivin ja perustuslakivaliokunnan esittämien sananvapausnäkökohtien kannalta kaikkein johdonmukaisinta olisi jättää sähkökirjan määritelmästä kokonaan pois yksilöidyn tunnisteen vaatimus. Mikäli tähän ei ole valmiutta, on määritelmän oltava deskriptiivisesti mahdollisimman paikkansa pitävä ja yksilöidyn tunnisteen vaatimuksesta poikkeamisen salliva ilmaus kuten "pääsääntöisesti yksilöity tunnisteella".

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että pysyvä tunniste ei ole yksistään ISBN-tunnus vaan se voi olla myös muu pysyvä tunniste, jolla sähkökirja yksilöidään. Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo lausunnossaan tältä osin, että teosten ja teoskappaleiden yksilöinti ja laadukas metadata julkaisujen ominaisuuksista on erittäin tärkeä osa tekijänoikeusjärjestelmän digitalisaatiota. Sitä ei pitäisi tulkita näin määritelmän kavennuksena. Hallituksen esityksen perusteluissa kuvataan hyvin laadukkaan metatiedon hyötyjä. Esteettömyysvaatimusten täyttävät sähkökirjat on mahdollista varustaa yksilöivillä tunnisteilla, jolla edistetään erilaisten julkaisujen kuten sähkökirjojen löydettävyyttä ja sitä kautta saavutettavuutta. *Sosiaali- ja terveysministeriö* toteaa, että pysyvä tunniste hankintaan sähkökirjalle muista syistä kuin tämän hallituksen esityksen ehdotusten perusteella, eikä sen

hankinta tai hankkimatta jättäminen saa olla riippuvainen siitä tullaanko saavutettavuusvaatimuksia noudattamaan vai ei.

Muut huomiot

Aluehallintoviraston mukaan erityisen kriittiseksi epäselvyydeksi näyttäisi paikoin jäävän joidenkin PDF-tiedostojen kohdalla, kuuluvatko ne 3 luvun toimisto-ohjelmatiedostojen vai uuden 3 a luvun sähkökirjojen käsitteen piiriin. Vai mahdollisti molempiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että PDF ei ole muoto jolla voi välttää saavutettavuusvaatimusten noudattamisen. Eli jos kyseessä on sähkökirja, joka on teksti- tai graafista sisältöä sisältävä tiedosto tai tiedostojen kokonaisuus, jolla on pysyvä tunniste, kyseessä on sähkökirja, jonka sähköisen version tulee täyttää saavutettavuusvaatimukset. Jos kyseessä ei ole sähkökirja vaan toimisto-ohjelmatiedosto, tulee sovellettavaksi saavutettavuusvaatimukset, mutta ei sähkökirjoja koskevat lisävaatimukset. PDF-muotoinen tiedosto voi olla sähkökirja, jos se täyttää lain määritelmän ja katostaan sähkökirjaksi. Ja toisaalta muuttamalla sähkökirja PDF-muotoiseksi ei voi välttää sähkökirjaa koskevien vaatimusten noudattamista, jos kyseessä on sähkökirja.

Aluehallintovirasto katsoo, että lainsäätäjän olisi syytä selventää myös, miten saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimusten on tarkoitettu kohdistuvan esimerkiksi sähkökirjamuotoisiin sarjakuviin tai kuvakirjoihin ja velvoittavan niiden julkaisijoita. Myös tässä kysymyksessä on syytä varautua tekniikan kehittymiseen ja tiedostaa esimerkiksi kuvalliseen kerrontaan liittyvien vaihtoehtojenmoninaisuus.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kyseessä olevien julkaisujen osalta ei ole poikkeusta vaan vaatimuksia sovelletaan myös sähkökirjoihin, joissa on kuvia tai ovat sarjakuvia. Kyseessä olevien sähkökirjojen osalta poikkeamista saavutettavuusvaatimuksista tulisi arvioida samoin kuin muidenkin sähkökirjojen osalta eli vetoamalla perusteellisen muutokseen tai kohtuuttomaan rasitteeseen.

Lehtori Rautiaisen mukaan siinä missä hallituksen esityksen määritelmässä katsotaan, että sähkökirja viittaa ”teksti- tai graafisessa muodossa olevaan tiedostoon tai tiedostojen kokonaisuuteen”, niin direktiivin johdanto-osan kohdan 41 mukaan puolestaan ”sähkökirjatiedostot perustuvat sähköiseen tietokonekoodaukseen, jonka avulla pääosin teksti- tai graafisessa muodossa olevaa kirjallista teosta voidaan levittää ja lukea”. Koska käsitteiden osalta minimiharmonisoivan direktiivin implementoinnin yhteydessä lakitekstissä pitäisi pyrkiä siihen, että kansallisen sääntelyn kattavuus vastaa direktiivin mukaisen sääntelyn kattavuutta, sähkökirjan määritelmään pitäisi ottaa direktiivistä mukaan sana ”pääsääntöisesti”, jolloin määritelmä tarkentuisi muotoon ”…*pääsääntöisesti* teksti- tai graafisessa muodossa olevaan…”. Tällainen lisäys olisi Rautiaisen mielestä tärkeä myös siksi, että sähkökirjoihin sisältyy jo nykyisellään sellaista audiovisuaalista aineistoa, joka ei ole teksti- tai graafisessa muodossa. Sanan ”pääsääntöisesti”

lisääminen tekee sähkökirjan määritelmästä jossakin määrin tulkinnallisemman, mutta tämän tulkinnallisuuden ollessa direktiivin tekstissä itsessään ja käsitteen sisällön määrittyessä siten viime kädessä EU-oikeudellisessa ennakkoratkaisumenettelyssä tulkinnallisuutta ei voida direktiiviä implementoidessa tehokkaasti poistaa jättämällä ottamatta sana ”pääsääntöisesti” kansalliseen lainsäädäntöön.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että sanan *pääsääntöisesti* lisääminen säännökseen saattaisi lisätä epäselvyyttä säännöksen soveltamisesta. Hallituksen esityksessä olevalla sähkökirjan määritelmän muotoilulla on pois suljettu äänikirjat, jotka eivät kuulu soveltamisen alaan. Sähkökirja voi sisältää ääntä, jolloin sen saavutettavuudesta on huolehdittava vaatimusten mukaisesti, mutta pelkästään äänikirjoiksi luettavat kirjat eivät kuulu soveltamisalaan esteettömyysdirektiivin mukaisesti.

Lehtori Rautiainen toteaa lausunnossa, että ”direktiivin johdanto-osan kohdasta 41 käy myös ilmi sinällään teknisesti notoriseksi tosiseikaksi katsottavissa oleva asia, etteivät pääsääntöisesti teksti- tai graafisessa muodossa ole suinkaan ”tiedostot” (nehän ovat käytännössä digitaalisessa muodossa) kuten hallituksen esityksen mukaisessa määritelmässä virheellisesti ilmaistaan vaan sen sijaan teksti- tai graafisessa muodossa on kirjallinen teos, joka on sähköisesti tietokonekoodattuna sähkökirjatiedostoon. Näin ollen hallituksen esityksen sähkökirjan määritelmää on muutettava siten, että sähkökirjan katsotaan viittaavan ”pääosin teksti- tai graafisessa muodossa olevaan *kirjalliseen teokseen, joka on sähköisesti tietokonekoodattuna tiedostoon tai tiedostojen kokonaisuuteen…”*. Tällainen määritelmä tavoittaa sen, mitä direktiivin 3 artiklan kohdassa 41 tarkoitetaan käsitteellä ”kirjan sähköinen versio” (direktiivin englanninkielisessä versiossa ”an electronic version of a book”, ruotsiksi ” en elektronisk version av en bok”).”.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että digipalvelulaki koskee nimenomaan verkkosivustoja ja mobiilisovelluksia ja niihin liittyviä toiminallisuuksia. Hallituksen esityksen määritelmällä on pyritty riittävään tarkkuuteen määrittelemällä sähkökirja, johon sovelletaan saavutettavuusvaatimuksia, kun sitä tarjotaan kuluttajalle digitaalisena palveluna. Jo lausuntovaiheessa useassa lausunnossa otettiin kantaa sähkökirjan määritelmään, tämä asia todettu hallituksen esityksen jaksossa 6.2. Lausuntojen mukaan toisaalta määritelmän koettiin olevan liian suppea verrattuna esteettömyysdirektiivin määritelmään ja toisaalta tuotiin esille määritelmän haaste, koska sähkökirjaa yksilöivää tunnistetta ei ole. Jatkovalmistelussa ehdotettiin uutta määritelmää, jonka mukaan sähkökirjalla tarkoitettaisiin *pääosin teksti- tai graafisessa muodossa olevaa kuluttajalle tarjottavaa kirjallista teosta, joka muodostuu digitaalisesta tiedostosta tai tiedostojen kokonaisuudesta*. Kuitenkin tämä määritelmä koettiin liian laajaksi ja epäselväksi. Sähkökirja tulisi voida yksilöidä selkeästi jollakin yhdenmukaisella tavalla. Määritelmää tarkennettiin niin, että siihen lisättiin maininta teksti- ja graafisesta tiedostomuodosta, joten sähkökirjalla tarkoitetaan *kuluttajalle tarjottavaa teksti- tai graafisessa muodossa olevaa tiedostoa tai tiedostojen kokonaisuutta, joka on yksilöity julkaisuun liittyvällä pysyvällä tunnisteella*.

Kohtuuton rasite ja perusteellinen muutos

Medialiitto ry ja EK lausuvat, että aiemmin että aiemmin julkaistujen sähkökirjojen kohdalla olisi mahdollista vedota kohtuuttomaan rasitteeseen yhdistämällä samaan ilmoitukseen useampia teoksia. Esteettömyysvelvoitteet koskevat sähkökirjoja ja niiden lukemiseen tarkoitettuja ohjelmistoja. Sähkökirjat katsotaan esteettömyysdirektiivissä palveluiksi. Lähtökohtaisesti vaatimuksia sovelletaan 28 päivä kesäkuuta 2025 alkaen. Vain vetoamalla digipalvelulain 10 d §:n mukaiseen poikkeukseen (ml. kohtuuton rasite) voi perustella poikkeamisen sähkökirjan saavutettavuusvaatimuksista. Näin ollen sähkökirjoja, jotka eivät täytä direktiivin esteettömyysvelvoitteita, ei käytännössä saisi tarjota kuluttajille 28.6.2025 jälkeen. Tämä on omiaan johtamaan siihen, että 28.6.2025 tulee olemaan päivä, jolloin tuhannet sähkökirjat katoavat markkinoilta.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksen jatkovalmistelussa tarkennettiin, että sähkökirjat katsotaan esteettömyysdirektiivissä palveluiksi. Komissio on tarkentanut asian jäsenvaltiolle useaan otteeseen. Tämä tarkoittaa, että vaatimuksia sovelletaan 28 päivä kesäkuuta 2025 alkaen sähkökirjojen tarjoamiseen palveluna kuluttajalle. Vain vetoamalla digipalvelulain 10 d §:n mukaiseen poikkeukseen voi perustella poikkeamisen sähkökirjan saavutettavuusvaatimuksista. Näin ollen sähkökirjoja, jotka eivät täytä velvoitteita, ei käytännössä saisi tarjota kuluttajille 28.6.2025 jälkeen. Tarkoitus ei ole, että tuotteita tai palveluja ei enää tarjota kuluttajille, mutta jos niissä on saavutettavuus- tai esteettömyyspuutteita, tulee asia arvioiva ja perustella poikkeaminen vaatimuksista. Tämä perustuu siihen esteettömyysdirektiivin vaatimukseen siitä, että suhteellisuuteen liittyvistä syistä esteettömyysvaatimuksia olisi sovellettava siinä määrin kuin ne eivät aiheuta kohtuutonta rasitetta talouden toimijalle, eivätkä edellytä tuotteiden ja palvelujen muuttamista siten, että niistä tulisi perustavanlaatuisesti erilaisia.

Hallituksen esityksen mukaan kohtuuttomaan rasitteeseen on mahdollista vedota, jos esteettömyysdirektiivin liitteen VI asettamat edellytykset täyttyvät. Esimerkiksi aiemmin julkaistujen teosten eli ns. backlist -teostenkin osalta voi vedota poikkeukseen. Ja on huomioitava, että kyseeseen ei tule pelkästään kohtuuton rasite vaan myös perustavanlaatuinen muutos eli tuote tai palvelu ei saa muuttua perustavanlaatuisesti toisenlaiseksi täyttääkseen saavutettavuusvaatimukset. Tämä arvio tehdään vain kerran. Arvion tekemistä tulee jonkin verran hallinnollista työtä, mutta arvio turvaa sekä käyttäjää että palveluntarjoajaa. Vetoaminen on mahdollista, mutta ei ilman perusteita. Mahdollisesti yhdessä arviossa voisi vedota kohtuuttomaan rasitteeseen usean sähkökirjan osalta, jos perusteet ovat samat, tämä täytyy kuitenkin arvioida aina tapauskohtaisesti ottaen huomioon lain vaatimukset, kuten hallituksen esityksessä todetaan (digipalvelulain 12 § :n yksityiskohtaiset perustelut sivulla 158)

Invalidiliitto huomauttaa tältä osin, että vammainen ihminen on kuluttaja siinä missä muutkin kansalaiset. Kohtuullisen rasitteen käsitettä tulisi tarkastella siinä merkityksessä, miten kuluttaminen vammaisten ihmisten kohdalla lisää heidän itsenäistä elämäänsä ja osallisuuttaan yhteiskunnassa, mikä osaltaan sitä kautta edistää tavaroiden sekä palveluiden menekkiä markkinoilla.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksestä käy ilmi, että kohtuullisen rasitteen arvioinneissa otettaisiin huomioon "kustannus-hyötyarviot, jossa otetaan huomioon tuotantoprosessit ja investoinnit. Näitä tulisi verrata nimenomaan vammaisille henkilöille aiheutuviin hyötyihin ottaen huomioon tietyn tuotteen käytön määrä ja käyttötiheys." Hallituksen esityksessä tällä tarkoitetaan sitä, että nimenomaan kun kohtuuttoman rasitteen perusteita arvioidaan, tulee huomioida se, mikä merkitys palvelulla on nimenomaan vammaisille käyttäjille, jotka ovat yhtä lailla kuluttajan asemassa. Jos käyttöaste on suuri ja palvelun tarve on suuri nimenomaan vammaisille käyttäjille, on vaikeampi perustella vetoaminen kohtuuttomaan rasitteeseen.

Vammaisfoorumi lausuu, että kohtuutonta rasitetta kustannusnäkökulmasta ei saisi käyttää verukkeena, jos kustantaja tai jakelu eivät ole omaksuneet uutta tekniikkaa. Erityisesti tärkeää on, että kohtuuton rasite olisi hyvin rajoitetusti hyväksytty poikkeus, kun kyseessä on lastenkirjallisuus. Yhteiskunnalla on merkittävä intressi mahdollistaa jokaiselle lapselle lukemiskokemuksia ja lukemisen kehittämisen edellytykset. Lastenkirjojen kuvitus on pääsääntöisesti sellaista, jonka voi kuvatekstin kautta saada toteutetuksi. Tässä olisi hyvä tehdä vaikutusarviointi erityisesti vammaisten lasten näkökulmasta. Myös *lehtori Rautiainen* kehottaa talousvaliokuntaa pohtimaan, pitäisikö kohtuutonta rasitetta koskevaa sääntelyä tarkentaa siten, että siinä turvattaisiin vahvemmin vammaisen lapsen oikeuksia.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota vain, jos perusteet täyttyvät. Oikeutetuksi perusteeksi ei ole katsottava sitä, että talouden toimija tai palvelun tarjoaja ei pidä asiaa tärkeänä, kuten ei myöskään ajan tai tiedon puutetta. Lähtökohtaisesti kirjallisuuslaji, esimerkiksi lastenkirjat, ei voi olla syy vedota kohtuuttomaan rasitteeseen. Talouden toimijan tulee perustella vetoaminen kohtuuttomaan rasitteeseen ja dokumentoida arvio. Vaatimukset tulee täyttää heti kun edellytyksiä vedota kohtuuttomaan rasitteeseen ei enää ole. Lisäksi on huomioitava, että kohtuuttomaan rasitteeseen ei voisi vedota koko tuotteen tai palvelun osalta, vaan vain tietyn yksittäisen vaatimuksen osalta. Kohtuuttomaan rasitteeseen vetoamien on aina poikkeus pääsäännöstä, jonka mukaan tuote tai palvelu on esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimusten mukainen.

Aluehallintovirasto katsoo, että jo nykyinen digipalvelulaki ei ohjeista riittävän yksiselitteisesti kohtuutonta rasitetta koskevan käsitteen soveltamisesta. Esteettömyysdirektiivissä ja digipalvelulain uudessa 3 a luvussa kohtuuttoman rasitteen käsitettä ja menettelytapoja on tarkennettu. Esitetty digipalvelulain muutos jättää kuitenkin ongelmallisen epäselväksi sovelletaanko kohtuutonta

rasitetta samoin ehdoin sekä 3 että 3 a luvun palveluihin. Aluehallintovirasto katsoo, että digipalvelulain soveltamisalan laajentuessa kohtuuttoman rasitteen käsitettä ja siihen vetoamisen edellytyksiä tulisi tarkentaa ja selkeyttää sekä mahdollisesti yhdenmukaistaa. 3 a luku sisältää mahdollisuuden poiketa saavutettavuusvaatimuksista, joiden noudattaminen johtaisi tuotteen tai palvelun perustavanlaatuiseen muutokseen. Myös kohtuuttomaan rasitteen edellytyksissä näyttäisi olevan eroja. Aluehallintovirasto toivoo lainsäätäjän tarkentavan säädökseen, miten näihin lukuihin sisältyviä vaatimuksia ja joustoja on tarkoituksenmukaista tulkita tilanteissa, joissa ne risteävät.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että digipalvelulain 3 a luku on lisäsääntelyä. Kaikkien digipalvelulain soveltamisalaan kuuluvien palvelujen tulee siis täyttää lain 3 luvun vaatimukset ja lisäksi 3 a luvun mukaisten palvelujen tulee täyttää uudet 3 a luvun mukaiset lisävaatimukset. Jos toimijan tulee jo nyt noudattaa digipalvelulain 3 luvun vaatimuksia, tulee jatkossa verkkokaupan palvelun yhteydessä noudattaa myös 3 a luvun mukaisia lisävaatimuksia. Lisävaatimusten osalta voi vedota 3 a luvun mukaiseen perustavanlaatuiseen muutokseen ja lisäksi voi vedota kohtuuttomaan rasitteeseen sen mukaan mitä 3 a luvussa säädetään. Jos siis toimija vetoaa jatkossa kohtuuttomaan rasitteeseen verkkokauppaan kohdistuvien lisävaatimusten osalta, noudatetaan 3 a lukua. Se, tuleeko viranomaisen noudattaa verkkokauppa koskevia vaatimuksia, tulee ratkaista sen mukaan, miten verkkokauppa on määritelty. Määritelmä perustuu kuluttajansuojalain mukaiseen määritelmään (digipalvelulain 2 § 11 kohta).

EK esittää lausunnossaan poistettavaksi kirjausta, jonka mukaan kohtuuttomaan rasitteeseen ei voisi vedota, mikäli talouden toimija saa julkista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota on myönnetty saavutettavuuden tai esteettömyyden parantamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö huomauttaa, että kyseessä on digipalvelulain voimassa olevan lain säännös. Jo nyt sovelletaan säännöstä, jonka mukaan saavutettavuusvaatimuksia on noudatettava, jos saa julkista tukea saavutettavuuden kehittämiseen. Vastaava säännös on otettu tuotteita koskevan lain 7 § 3 momenttiin ja SVPL:n 194 f §:n 2 momenttiin. Säännös perustuu ja sillä on täytäntöönpantu esteettömyysdirektiivin 14 artiklan 6 kohtaan.

Mikroyritys

Muua muassa *Vammaisfoorumi ry* ehdottaa, että mikroyrityksen määritelmäksi otettaisiin kansallinen määritelmä. Kirjapitolain (1620/2015) 1:4b mukaisesti mikroyritykseksi määritellään yritys, jolla sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä 1) taseen loppusumma 350 000 euroa, 2) liikevaihto 700 000 euroa tai 3) tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin kymmenen henkilöä. Mikroyritysten määritelmä nähdään liian laajana Suomen toimintaympäristössä, jonka myötä lain ulkopuolelle jäisi nyt 92 % suomalaisista yrityksistä. Invalidiliitto toteaa, että oli yksi niistä lausunnonantajista, jotka kokivat laissa esitetyn mikroyritysten määritelmän hankalana Suomen toimintaympäristössä. Koska lausuntopalautteista huolimatta mikroyritysten määritelmää ei olla nyt

lähdössä muuttamaan, vaan mikroyrityksiä tuetaan saavutettavuuden ja esteettömyyden edistämisessä valvovan viranomaisen tarjoamien neuvojen ja ohjeiden avulla, Invalidiliitto esittääkin huolensa yhdenvertaisuuden toteutumisesta tilanteessa, jossa saavutettavuuden ja esteettömyyden edistäminen jää valtaosin yritysten hyvän tahdon varaan.

Kuluttajaliitto lausuu, että EU-määritelmän mukaisesti hallituksen esityksessä rajataan mikroyritykset sääntelyn ulkopuolelle. Hallituksen esityksessäkin tunnistetaan, että mikroyritysten määrä Suomessa on suuri (s. 55), vaikka toki suurempien yritysten merkitys kustannusalalla on julkaisujen määrissä laskettuna suurempi. Kuitenkin mikroyritysten määrän ollessa Suomessa suuri, kuluttajaliitto esittää huolen siitä, että jääkö esteettömyys monen yhdenvertaisuuden kannalta olennaisen tuotteen, palvelun ja erityisesti sähkökirjan osalta toteutumatta.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esteettömyysdirektiivi määrittää mikroyrityksen ja hallituksen esityksessä on pitäydytty tässä määritelmässä. Kyseessä on sisämarkkinadirektiivi, jolla pyritään harmonisoimaan eri maiden sääntelyä esteettömyysvaatimusten noudattamisessa tiettyjen tuotteiden ja palvelujen osalta. Kansallisesti on pitäydyttävä lisäämästä kansalliseen lainsäädäntöön ehtoja tai vaatimuksia, jotka eivät ole tarpeen ja jotka voivat vaikeuttaa direktiivin tavoitteiden saavuttamista.

Mikroyrityksellä tarkoitetaan hallituksen esityksen mukaan yritystä, jonka:

a) palveluksessa on alle 10 työntekijää; ja

b) vuosittainen liikevaihto on enintään 2 miljoonaa euroa tai jonka vuosittainen taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa.

Kyseessä on esteettömyysdirektiivin mukainen määritelmä mikroyrityksille, joka tulee implementoida kansalliseen lainsäädäntöön. Esteettömyysdirektiivin mukaan vaatimuksia ja velvoitteita ei tulisi soveltaa mikroyrityksiin, jotka tarjoavat direktiivin soveltamisalaan kuuluvia palveluja. Mutta on huomioitava, että valvontaviranomaisten on tarjottava mikroyrityksille neuvoja ja ohjeita, jotka helpottavat mikroyritysten saavutettavuusvaatimusten soveltamista (esim. hallituksen esitys s. 148). Lisäksi on huomioitava, että tuotteiden osalta mikroyritykset ovat vaatimusten piirissä ja helpotuksia on vain dokumentoinnissa (esimerkiksi jos vetoaa kohtuuttomaan rasitteeseen jonkun vaatimuksen osalta). On myös hyvä huomioida, että vaikka mikroyrityksiin ei sovelleta kaikilta osin ehdotettavaa uutta sääntelyä, ei hankintalaki mahdollista tällaista poikkeamista vaan hankinnan kohteen vaatimusten, kuten saavutettavuusvaatimusten, tulee olla kaikille tarjoajille samat ja hankintamenettelyssä tulee noudattaa hankintalakia sen edellyttämällä tavalla. Näin hankintalainsäädäntö luo osaltaan kannustimia sille, että kaikki, myös mikroyritykset saattaisivat palvelunsa esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi.

Kaupan liitto ja Suomen yrittäjät lausuvat, että yksi merkittävä seikka on, ettei direktiiviin sisälly eikä myöskään kansalliseen lainsäädäntöön esitetä sisällytettävän siirtymäaikaa, jonka kuluessa

mikroyrityksestä pienyritykseksi kasvaneen talouden toimijan tulisi alkaa noudattaa laajempia velvoitteita. Lakiin tulisi sisällyttää kohtuullinen siirtymäaika pienyritykseksi kasvaneelle mikroyritykselle, jonka puitteissa yritys voisi mukauttaa toimintansa esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksien mukaiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että mikroyrityksille ei ole ehdotettu siirtymäaikaa esteettömyysdirektiivissä, eikä tällaista kansallista lisäsääntelyä voida ottaa käyttöön. Esimerkiksi mikroyritysten kohdalla kasvu isommaksi yritykseksi tuo vaatimusten piiriin, jolloin voi olla tarkoituksenmukaista ja kannatettavaa soveltaa vaatimuksia toiminnan alusta lähtien. Tässä yhteydessä viranomaisen neuvontarooli kasvaa, koska vaatimusten noudattaminen voi pidemmällä aikavälillä tuoda säästöjä. Hallituksen esityksessä todetaan erikseen, että valvovan viranomaisen on tarjottava erityisesti mikroyrityksille ohjeita ja neuvoja saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimusten täyttämiseksi.

Saavutettavuusvaatimukset ja asetukset ja standardoimistyö

EK lausuu, että edelleen on hyvä huomata, että teknologia kehittyy koko ajan ja erityisesti standardien osalta on tärkeää jättää tilaa myös innovoinnille ja uudelle teknologialle.

Liikenne- ja viestinvirasto lausuu, että markkinavalvonta perustuu yhdenmukaistettuihin standardeihin ja teknisiin eritelmiin. Valvontaviranomaisen edellytetään osallistuvan käynnissä olevaan standardointityöhön. Yhdenmukaistettuja standardeja päivitetään ja luodaan uusia. Tässä kehitystyössä valvovan viranomaisen ja sidosryhmien osallistaminen on tärkeässä roolissa. Tämä uusi markkinavalvontatehtävä kasvattaa merkittävällä tavalla viraston roolia markkinavalvojana, ja tuo valvonnan piiriin liikenne- ja viestintäsektoreiden "ulkopuolisia" tuotteita.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksista esitetään annettavaksi valtioneuvoston asetukset. Asetusehdotukset olivat lausunnoilla 16.5. saakka. Vaatimukset perustuvat esteettömyysdirektiivin liitteeseen I. Asetukset tultaisiin hyväksymään sen jälkeen, kun lait on hyväksytty ja julkaistu. Lisäksi EU:ssa tullaan antamaan vaatimuksista yhdenmukaistetut standardit, joita noudattamalla voi osoittaa vaatimuksenmukaisuuden. Tämä on otettu huomioon eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksia koskevassa laissa (6 §), digipalvelulaissa (10 c §) ja sähköisen viestinnän palveluja koskevassa laissa (194 b §). *Sosiaali- ja terveysministeriö* toteaa, että komissio on tehnyt standardoimispyynnön esteettömyysdirektiivin mukaisista vaatimuksista. Standardoimistyö alkanee pian ja myös sidosryhmien on syytä osallistua työhön aktiivisesti. Jatkossa vaatimuksenmukaisuuden voi osoittaa noudattamalla yhdenmukaistettuja standardeja.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa yleisesti, että esityksessä on pitäydytty soveltamisalan osalta siinä laajuudessa kuin se ovat esteettömyysdirektiivissä. Kyseessä on valikoidut tuotteet ja palvelut,

joille on asetettu esteettömyysdirektiivissä pakolliset saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimukset. Nämä vaatimukset on jäsenvaltioiden harmonisoitava sellaisenaan. Kyseessä on sisämarkkinadirektiivi, joten kansallisesti on pidättäydyttävä lisäämästä kansalliseen täytäntöönpanolainsäädäntöön sellaisia ehtoja tai vaatimuksia, jotka eivät ole tarpeen ja jotka voivat vaikeuttaa direktiivin tavoitteiden saavuttamista.

Valvontaviranomainen

Useissa lausunnoissa nostettiin esiin neuvonnan, ohjeistuksen, perehdytyksen ja valvonnan tärkeys sekä riittävä resurssointi.

Kuluttajaliitto toteaa, että usean viranomaisen tehdessä valvontaa, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että kuluttajille on mahdollisimman selkeää, mihin viranomaiseen ollaan yhteydessä missäkin asiassa. Viranomaiselle on turvattava riittävät resurssit tehokkaaseen toimintaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksessä ei ehdotettaisi uutta valvontaviranomaista, mutta olemassa olevien valvontaviranomaisten tehtäväkenttä laajenisi merkittävästi. Tehtävät liittyisivät tuotteiden markkinavalvontaan ja palvelujen valvontaan sekä hätäviestiin vastaamisen valvontaan. Valvonta perustuisi kuitenkin nykyiseen sääntelyyn valvonnan keinoista. Markkinavalvontaa tehtäisiin horisontaalisen markkinavalvonnan keinoin. Palveluja valvottaisiin digipalvelulain ja sähköisten viestinnän palveluja koskevan lain mukaisesti. Valvovan viranomaisen tehtäviin liittyisi merkittävästi talouden toimijoiden ja myös tuotteiden ja palvelujen käyttäjien neuvontaa ja ohjausta. Valvovan viranomaisen tulisi osallistua käynnissä olevaan standardointityöhön, koska yhdenmukaistettuja standardeja päivitetään ja luodaan uusia, tässä työssä valvovan viranomaisen ja sidosryhmien osallistaminen on tärkeässä roolissa. Myös valvovien viranomaisten keskinäinen yhteistyö on merkittävässä roolissa, jotta valvonta on yhdenmukaista.

Valvontaviranomaisten tehtävä alkaisi heti neuvonnalla ja ohjauksella. Varsinainen valvonta alkaisi 28.6.2025. Neuvonnan ja ohjauksen rooli on merkittävässä asemassa, jotta talouden toimijat tietävät, mitä heiltä vaaditaan.

Hallituksen esityksessä on kuvattu kokonaisresurssien tarvetta, joka on merkittävä osa sitä, että viranomaisen valvonta ja ohjaustehtävä voidaan hoitaa onnistuneesti.

Kaupan liitto ehdottaa markkinavalvontaviranomaiseksi TUKESia.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että myös TUKESin roolia on selvitetty valmistelun yhteydessä. Mutta on päädytty esittämään, että digipalvelulain saavutettavuusvalvonnan osalta valvontaa jatkaa Etelä-Suomen aluehallintovirasto ja muuten valvontaa tekee Liikenne- ja viestintävirasto Traficom. Jatkovalmistelussa on tarkoitus selvittää valvontatehtävän keskittäminen yhdelle valvovalle

viranomaiselle. Jatkovalmistelussa on tärkeää arvioida myös edellytykset yhtenäistää oikeusturvamenettelyitä, jotta ne olisivat mahdollisimman johdonmukaiset ja toimivat.

Näkövammaisten liitto huomauttaa, että hallituksen esityksessä ei myöskään kaikilta osin tule selväksi, kenellä on kokonaisvastuu käyttöön otettavan lainsäädännön toteutumisen seurannasta. Tämä on tärkeää sekä direktiivin minimivelvoitteiden että YK:n vammaisyleissopimuksen toteutumiseksi. Jälkivaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota erityisesti vammaisvaikutusten arviointiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että toimeenpanon seuranta on tärkeää. Ohjaavilla ministeriöillä on koordinointivastuuta asiasta. Komissio tulee seuraamaan direktiivin vaikutuksia viiden vuoden välein. Lisäksi olisi aiheellista perustaa seurantaryhmä toimeenpanon tueksi.

Kuluttaja

Aluehallintoviraston mukaan esteettömyysdirektiivissä säädetään ainoastaan kuluttajille tarkoitettujen tuotteiden ja palveluiden saavutettavuudesta ja esteettömyydestä. Hallituksen esityksessä (s. 89) on pitäydytty esteettömyysdirektiivin soveltamisalan laajuudessa, koska kyse on sisämarkkinoita harmonisoivasta direktiivistä. Esityksessä kuitenkin todetaan, että saavutettavuuden ja esteettömyyden edistämistä tullaan jatkamaan myös kansallisella tasolla. Aluehallintovirasto katsookin, että nykymuodossaan lakiesitys jättää epätarkoituksenmukaisesti avoimeksi lainsäätäjän tarkoituksen vammaisten käyttäjien asemasta, kun digitaalista palvelua käytetään esimerkiksi elinkeinonharjoittajana taikka työnantajan tai viranomaisen edustajana.

Lehtori Rautiainen lausuu, että esiin pitää vielä nostaa se, että hallituksen esityksen mukaan sähkökirjalla viitataan kuluttajalle tarjolla oleviin teoksiin. Vaikka tämä rajaus on sinällään direktiivin soveltamisalan mukainen, haluan kiinnittää talousvaliokunnan huomion siihen, ettei direktiivi sinällään muodostu esteeksi vammaistenhenkilöiden perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisen näkökulmasta tarpeelliseksi katsottavalle laajennukselle, jossa sähkökirjojen määritelmä laajennetaan esimerkiksi sellaisiin oppimateriaaleihin, kurssikirjallisuuteen sekä ammatti- ja yrityskirjallisuuteen, jota ei ole suunnattu vain kuluttajille. Kansallisella lainsäätäjällä on tältä osin mahdollisuus mennä halutessaan direktiivin asettamia velvoitteita pidemmälle.

Kuluttajaliitto on kiinnittänyt huomiota siihen, että sähkökirjan määritelmä on sidottu nimenomaan ”kuluttajille” tarjottaviin kirjoihin. Avoimeksi jää esimerkiksi se, miten tulee arvioida tilannetta, jossa oppilaitos hankkii kirjan oppilaalle, sillä oppilaitos ostajana ei ole kuluttajan asemassa. Sähkökirjan määritelmän tulisi olla muutoinkin laajempi, jolloin yhä useampi teos olisi kuulunut sääntelyn piiriin ja näin ollen niiden valikoima olisi mahdollisesti ollut laajempi.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että tässä yhteydessä on pitäydytty esteettömyysdirektiivin soveltamisalassa ja sähkökirjan tarjoaminen kuluttajalle tulee olla saavutettavuusvaatimusten mukaista. Kuluttajan määritelmän osalta viitataan kuluttajansuojalakiin. Ei ole tarkoituksenmukaista

määritellä termiä uudelleen, kun se on määritelty jo kuluttajansuojalaissa. Kuluttajana pidetään henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten. Lain säännökset ovat minimivaatimus, joita palveluntarjoajan tulee noudattaa toiminnassaan.

Saavutettavuuspalaute

Kaupan liitto esittää, että digipalvelulaista poistettaisiin vaatimus saavutettavuuspalautteen vastaanottamiselle.

Kaupan liitto esittää eduskunnan harkittavaksi, että digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain uuden 3 a luvun 10 f §:stä ja säännöksen yksityiskohtaisista perusteluista poistetaan viittaus saman lain 9 §:än, esimerkiksi seuraavasti:

Palveluntarjoajan on julkaistava yleinen kuvaus digitaalisesta palvelusta sekä selvitys siitä, miten digitaalinen palvelu täyttää esteettömyysdirektiivissä säädetyt lisävaatimukset.

Vaihtoehtoisesti Kaupan liitto esittää, että digitaalisten palveluiden tarjoamisesta annetun lain uudessa 3 a luvun 10 a §:ssä määriteltyjen palveluiden tarjoajilla ei ole velvollisuutta saavutettavuuspalautteen vastaanottamiseen, esimerkiksi lisäämällä 10 f §:än uusi 2 momentti:

Palveluntarjoajan on 9 §:ssä säädetyn lisäksi julkaistava saavutettavuus-selosteella yleinen kuvaus digitaalisesta palvelusta sekä selvitys siitä, miten digitaalinen palvelu täyttää esteettömyysdirektiivissä säädetyt lisävaatimukset. Palveluntarjoaja ei ole velvollinen noudattamaan 10 §:ssä säädettyä antaessaan tietoja palvelun saavutettavuudesta saavutettavia viestintätapoja käyttäen.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kyseessä oleva ratkaisu on tehty harkiten ja sitä on perusteltu hallituksen esityksessä laajasti, erityisesti jaksossa 12.7 Kansallinen liikkumavara. Esteettömyysdirektiivin liitteen I jakson III d alakohdan nojalla palveluntarjoajan on mahdollistettava tukipalvelun kautta tietojen antaminen digitaalisen palvelun saavutettavuudesta. Voidaan tulkita, että voimassa olevan digipalvelulain 10 §:n saavutettavuuspalautteen mahdollistaminen, kattaa direktiivin velvoitteen. Esteettömyysdirektiivissä ei kuitenkaan säädellä tukipalvelun kautta saavutettavuustietojen antamiseen liittyvästä menettelystä. Digipalvelulain 10 §:ssä edelleen säädetään, että palveluntarjoajan on lähetettävä palautteen vastaanottamisesta lähettäjälle sähköinen vastaanottokuittaus, josta ilmenee palautteen vastaanottoaika. Palveluntarjoajan on vastattava palautteisiin ja pyyntöihin viipymättä, mutta viimeistään kahden viikon kuluessa yhteydenotosta. Jos pyyntö saada tiedot saavutettavuusvaatimukset täyttävässä muodossa koskee laajaa digitaalisen palvelun sisältöä, palveluntarjoaja voi jatkaa vastausaikaa enintään kahdella viikolla. Lisäajasta on ilmoitettava pyynnön tehneelle palvelun käyttäjälle. Kyseistä menettelysäädöksestä ei säädetä esteettömyysdirektiivissä, vaan kyse olisi kansallisesta lisäsääntelystä niiden palveluntarjoajien osalta, jotka eivät vielä kuulu digipalvelulain soveltamisalan

piiriin. Menettelysäännöksestä säätäminen ei kuitenkaan ole esteettömyysdirektiivin tarkoituksen vastaista ja sen voidaan katsoa noudattavan myös direktiivin tarkoitusta siltä osin, kun tavoitteena on yhdenmukainen sääntely saavutettavuusdirektiivin ja esteettömyysdirektiivin soveltamisalan osalta. Menettelysäännösten edellyttäminen kaikilta digitaalisten palvelujen tarjoajilta olisi tarkoituksenmukaista digitaalisten palvelujen yhdenmukaisuuden sekä sääntelyn selkeyden vuoksi. Mikäli menettelysäännökset rajattaisiin osasta esteettömyysdirektiivin soveltamisalaan kuuluvista digitaalisista palveluista pois, ei palvelun käyttäjällä olisi käytössään samoja oikeussuojakeinoja kuin niissä palveluissa, jossa menettelysäännöksistä säädettäisiin. Voidaankin perustellusti katsoa, että kyseinen kansallinen liikkumavaran käyttäminen edistäisi yhdenvertaista lain soveltamista sekä digitaalisten palvelun käyttäjien oikeusturvaa.

Kaupunki- ja esikaupunkiliikenne sekä alueellinen liikenne

Muun muassa *Kuluttajaliitto ja Vammaisfoorumi* lausuvat , että liikenteen palveluilla on suurin merkitys ihmisten arjessa ja tämän vuoksi kaupunki- ja esikaupunkiliikenne olisi tullut olla mukana sääntelyssä.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että kaupunki- ja esikaupunkiliikenteen sekä alueellisen liikenteen osalta vaatimukset ovat rajoitetummat, mutta uusia vaatimuksia tulee koskien vuorovaikutteisia itsepalvelupäätteitä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan vaatimuksia, esteettömyysdirektiivin mukaisesti, verkkokaupan esteettömyyteen ja saavutettavuuteen. Näin ehdotus velvoittaa suurimman osan yksityisistä liikennepalvelujen tarjoajista tekemään lippujen verkkomyyntiin käyttämistään verkkosivuista esteettömiä, eikä siksi ole tarpeen asettaa muita kaupunki- ja esikaupunkiliikennepalvelujen tarjoajien ja alueellisten liikennepalvelujen tarjoajien verkkosivustoja koskevia vaatimuksia. Kansallisesti kaupunki-, esikaupunki- ja alueellisen liikenteen palvelut ovat pääsääntöisesti julkisesti järjestettävää palvelua, jolloin voimassa olevan digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksia on noudatettava eli digitaaliset palvelut (verkkosivustot, mobiilisovellukset ja niihin liittyvät toiminallisuudet) tulee tehdä digipalvelulain saavutettavuusvaatimusten mukaisiksi.

Vaikutustenarvio

Muun muassa *Kaupan liiton ja Medialiiton* lausunnon mukaan on tärkeää huomata, että hallituksen esityksen vaikutustenarvioinnit on tehty viime syksynä, ja käytännössä eri alojen alan toimijoille ei vielä tuolloin ole ollut täysin selvää, mitä esteettömyysdirektiivi käytännössä tarkoittaa. Tästä syystä vaikutustenarviointeihin tulee suhtautua varauksellisesti. Vaikutusten suuruus on käytännössä selvillä vasta sitten, kun esteettömyysvaatimuksia aletaan noudattaa kesäkuussa 2025. Onkin tärkeää, että kohtuuttomaan rasitteeseen vetoaminen on käytännössä aidosti mahdollista.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että hallituksen esityksen mukaisesti saavutettavuus- ja esteettömyysvaatimusten toimeenpanon uskotaan tuottavan kustannuksia etupainotteisesti, pääasiassa kertaluonteisina kustannuksina. Osa toimijoista joutuu toteuttamaan lyhyen aikavälin investointeja auditointeihin, muutos- ja korjaustöihin sekä uudistamisiin. Lisäksi oppimisen kustannukset painottuvat arvioinnin yhteydessä tehtyjen haastatteluiden perusteella etupainotteisesti ja saavutettavuus- ja esteettömyystyö tulee olemaan alussa hitaampaa. Esteettömyysdirektiivin yksittäisille toimijoille aiheuttamiin kustannuksiin vaikuttaa keskeisesti kustannusten aikajänne. Osa toimijoista toteuttaa tai joutuu toteuttamaan muutoksia esteettömyysdirektiivin vaatimusten täyttämiseksi lyhtyaikaisina investointeina joko korjaamalla tai muuttamalla nykyisiä verkkosivuja tai sovelluksia. Osan näistä toimijoista sovellukset ja verkkosivut on toteutettu vanhoilla teknologioilla ja näiden toimijoiden kohdalla voi syntyä tarve rakentaa verkkosivu tai sovellus lähes alusta. Lyhytaikaiset investointikulut voivat näin ollen olla yritykselle merkittävä kuluerä. Toiset toimijat voivat puolestaan huomioida saavutettavuus- ja esteettömyysasiat osana normaalia kehitystyötä. Tämä tuo luonnollisesti myös näille toimijoille lisää kustannuksia, mutta kustannukset jakautuvat pidemmälle aikavälille. Tällöin kustannukset syntyvät erityisesti lisätyöstä ja osaamisen kehittämisestä. Ihanteellisessa tilanteessa kaikki järjestelmät rakennetaan lähtökohtaisesti tukemaan saavutettavuutta ja esteettömyyttä.

Rakennettu ympäristö

Useissa lausunnoissa otettiin kantaa rakennettuun ympäristöön. Sosiaali- ja terveysministeriö viittaa tämän osalta tämän vastineen alussa esiin nostamisiin huomioihin kohdassa Perustuslakivaliokunnan lausunto.

Pankki- ja rahoituspalvelut

FA kiinnittää huomiota siihen, että ymmärrettävyys- ja kielitasovaatimuksen soveltaminen sellaisiin finanssipalveluihin, joita koskevat yksityiskohtaiset lakisääteiset ja osin standardoidut tiedonantovelvoitteet, voi osoittautua haasteelliseksi. Vakiintuneita tai sääntelystä suoraan tulevia termejä ei ole kaikissa tapauksissa edes sallittua korvata yleis- tai selkokielen sanoilla.

Näin ollen erityislainsäädännön ja esteettömyysdirektiiviä koskevan lainsäädännön vaatimukset voivat olla keskenään ristiriitaisia. Toimialan kannalta olisi ensisijaista, ettei tällaisia lainsäädäntöjen kollisiotilanteita pääsisi syntymään, mutta vähintään tarvitaan valvonta- tai lupaviranomaisen kanta siitä, kuinka tällaisissa tilanteissa tulee toimia.

Oikeustilan epäselvyys voi johtaa siihen, että tuotteita ja palveluita tarjotaan vain suppeille kohderyhmille eikä kaikille asiakkaille ole mahdollista tarjota palveluita sen vuoksi, että ne eivät täytä kielivaatimuksia.

FA pitää tärkeänä, että eri lainsäädäntöjen ristiriitaisten velvoitteiden tuomia ongelmia pidetään esillä tämän lainsäädännön jatkovalmistelussa, ja myös EU-neuvotteluissa.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että jo nyt voimassa olevan lainsäädännön mukaan muun muassa monien rahoituspalvelujen asiakirjojen pitää olla ymmärrettäviä ja esimerkiksi sijoituspalveluiden tarjonnan osalta on tehtävä asiakkaan soveltuvuusarviointi, jonka perusteella päätetään, millaista palvelua asiakkaalle voi tarjota tälle sopivana. Jos esteettömyysdirektiivin vaatimukset ulotettaisiin koskemaan palvelun sisäisiä asiakirjoja, joita koskee tarkat rahoitusmarkkinalainsäädännössä määritetyt muotovaatimukset, esteettömyyssääntely ja rahoitusmarkkinasääntely voisivat joissakin tapauksissa olla ristiriidassa. Lisäksi tällaisessa tapauksessa tulisi epäselvyyksiä valvojien toiminta-alueissa. Etelä-Suomen aluehallintoviraston valvoessa melko kattavasti nyt jo Finanssivalvonnan hallinnonalaan kuuluvien palveluiden ja asiakirjojen teknistä saavutettavuutta. (Hallituksen esityksessä jaksossa 5.1.4)

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö on käynyt asian vielä valtiovarainministeriön kanssa läpi. Esteettömyysdirektiivin kuluttajapankkipalveluiden ymmärrettävyysvaatimus sisältäen kielitaitotasovaatimuksen suhde rahoitusmarkkinalainsäädännön vaatimuksiin ei käy esiin direktiivistä, eikä tähän ole saatu selkeää tulkintaa EU-tasolla. Hallituksen esityksessä on pyritty ratkaisemaan maksimiharmonisoidun esteettömyysdirektiivin ja jo voimassa olevan maksimiharmonisoidun rahoitusmarkkinalainsäädännön mahdollinen päällekkäisyys ja ristiriitaisuus, jonka FA nostaa esille lausunnossaan.

Hallituksen esitykseen on otettu tulkinta, että esteettömyysdirektiivin mukaisesta kuluttajapankkipalveluiden tarjoamisesta annettavien tietojen on täytettävä esteettömyysdirektiivin vaatimus tietojen ymmärrettävyydestä ja B2-kielitasovaatimuksesta. Itse kuluttajapankkipalvelun sisältämien tietojen ei tarvitse täyttää kyseisiä vaatimuksia, mutta palvelun tarjoamisesta annettavan tiedon tarvitsee. Esteettömyysdirektiivin mukaisia ymmärrettävyysvaatimuksia sisältäen kielitasovaatimuksen on hallituksen esityksessä asetettu valvomaan hallituksen esityksessä aluehallintovirasto.

Kuten edellä tuodaan esille, hallituksen esityksessä on otettu tulkinta, että kuluttajapankkipalveluun sisältyvien tietojen ei tarvitse täyttää esteettömyysdirektiivin vaatimusta ymmärrettävyydestä ja B2-kielitasosta. Tämä tarkoittaa, että esimerkiksi sijoituspalvelun osana käytettävien rahastoesitteiden ei tarvitse täyttää esteettömyysdirektiivin asettamia vaatimuksia. Tulkinta on päädytty tekemään sen takia, koska rahoituspalveluita ja rahoitustuotteiden tiedonantoa koskee hyvin yksityiskohtainen EU-tasolla jo maksimiharmonisoitu rahoitusmarkkinalainsäädäntö (mm. MiFIDII, UCITS, PRIIPS). Rahoitusmarkkinalainsäädäntö lähtee siitä, että asiakkaan tulee ymmärtää sille tarjottava palvelu. Rahoitusmarkkinalainsäädännössä tiedonanto asiakkaalle on tarkkaan säädeltyä. Rahoitusmarkkinalainsäädännön tiedonantovelvoitteita valvoo Finanssivalvonta.

Esimerkiksi PRIIPS-asetuksen, joka koskee paketoituja sijoitustuotteita, esim. sijoitusrahastoja, 6 artiklan 4 kohdan mukaan asiakkaalle rahoitustuotteesta annettava avaintietoasiakirja saa olla korkeintaan kolme A4-sivua pitkä ja sen on oltava mm. helppolukuinen ja laadittu sellaisella selkeällä, ytimekkäällä ja helppotajuisella kielellä ja tyylillä, joka auttaa ymmärtämään tiedot. Lisäksi esimerkiksi sijoituspalvelulain, johon MiFIDII-direktiivi on toimeen pantu, asiakassuhteiden menettelytapoja koskevan 10 luvun mukaan sijoituspalveluyrityksen on tehtävä asiakkaalle soveltuvuusarviointi ja tarjottava asiakkaalle sellaisia rahoitustuotteita, jotka ovat soveltuvat hänen sijoittajaprofiiliinsa. Tiedot on annettava siten, että tarjottavan sijoituspalvelun ja tietyn rahoitusvälineen luonne sekä siihen sisältyvät riskit ovat helposti ymmärrettävissä ja asiakas voi siten tehdä perusteltuja sijoituspäätöksiä.

Jos katsottaisiin esteettömyysdirektiivin katsovan myös kuluttajapankkipalvelun sisäisiä tietoja, voisi syntyä tilanne, jossa esteettömyysdirektiivin vaatimukset olisivat ristiriidassa yksityiskohtaisemman ja jo voimassa olevan rahoitusmarkkinalainsäädännön kanssa, kuten FA lausunnossaan tuo esiin. Edellä olevin esimerkein on tarkoitus hahmottaa, että lähtökohtaisesti vähittäisasiakkaalle ja kuluttajalle on jo voimassa olevan lainsäädännön puitteissa tarjottava esteettömyysdirektiivin mukaista kuluttajapankkipalvelua tavalla, joka on ymmärrettävä. Kuitenkin B2-kielitasovaatimuksen soveltaminen voisi joissakin tapauksissa olla ristiriidassa esimerkiksi PRIIPS-asetuksen avaintietoesitteeltä vaadittavien muotovaatimusten kanssa tai esimerkiksi estää sijoittamisessa sofiskoituneen kuluttajaksi laskettavan henkilön sijoittamista monimutkaisempiin rahoitusvälineisiin, joiden yksityiskohtia ei voida tarjota B2-kielitasolla. Lisäksi, jos eroa ei tehdä esteettömyys- ja rahoitusmarkkinasääntelyn osalta, niin tällöin myös valvontavaltuudet Finanssivalvonnan ja Etelä-Suomen aluehallintaviraston osalta voisivat olla vahvasti päällekkäisiä tiedonantovelvoitteiden ymmärrettävyyden osalta.

Lisävaatimusta tarkennettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Ehdotetun asetuksen 3 §:n mukaan:

Palveluntarjoajan on tarjotessaan digipalvelulain 10 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisia palveluja varmistettava, että tiedot ovat ymmärrettäviä siten, että vaikeusaste on enintään Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso.

Jos talousvaliokunta näkee tarpeelliseksi, lakitekstiä voi vielä selkeyttää oikeusvarmuuden varmistamiseksi alla olevan mukaisesti.

” 10 c §

Saavutettavuusvaatimukset eräille digitaalisille palveluille

Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamat digitaaliset palvelut täyttävät tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/882, jäljempänä esteettömyysdirektiivi, säädetyt lisävaatimukset. Lisävaatimukset, jotka ovat sellaisten esteettömyysdirektiivin 15 artiklan nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä säädettyjen saavutettavuusvaatimusten mukaisina, jotka mainitut standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat.

Palveluntarjoajan on annettava tietoa digitaalisen palvelun toiminnasta ja tarjottava tukipalveluja saavutettavuuden tueksi. Lisäksi 10 a §:n 2 kohdassa **tarkoitettujen palveluiden tarjoamista koskevien tietojen** ~~tarkoitettujen palvelujen~~ on täytettävä Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso ja sähkökirjoina tarjottavien digitaalisten palvelujen on oltava saavutettavia siten, että niitä voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida. Viestintäpalveluihin ja audiovisuaaliseen sisältöpalveluun pääsyn tarjoavan palvelun osalta lisävaatimuksista sovelletaan, mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 c ja 194 d §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lisävaatimuksista ja niiden soveltamisesta.

Taru Koivisto, osastopäällikkö

Emilia Sormunen, hankepäällikkö

Laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista 7 § *Tuotteen perusteellinen muutos ja kohtuuton rasite* Talouden toimija voi poiketa esteettömyysvaatimuksista, jos se voi arviollaan osoittaa, että niiden noudattaminen aiheuttaa: 1) sen tuotteelle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena tuotteen perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti; tai 2) kohtuuttoman rasitteen talouden toimijalle. Arvio siitä, muodostaako esteettömyysvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen tehdään noudattaen esteettömyysdirektiivin liitteessä VI säädettyjä perusteita. Arviossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää tuotetta. Esteettömyysvaatimuksista ei kuitenkaan voi poiketa 1 momentin 2 kohdan nojalla, jos talouden toimija saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään esteettömyyden parantamiseen.	**Laki eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista** 7 § *Tuotteen perusteellinen muutos ja kohtuuton rasite* Talouden toimija voi poiketa esteettömyysvaatimuksista, jos se voi arviollaan osoittaa, että niiden noudattaminen aiheuttaa: 1) sen tuotteelle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena tuotteen perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti; tai 2) kohtuuttoman rasitteen talouden toimijalle. *Arvio siitä, muodostaako esteettömyysvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen talouden toimijalle, tehdään esteettömyysvaatimusten noudattamisen kustannuksien suhteessa toiminta- ja pääomakustannuksiin ja esteettömyysvaatimusten noudattamisen nettokustannusten suhteessa nettoliikevaihtoon. Lisäksi tulee tehdä kustannus- ja hyötyarvio ja arviossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää tuotetta.* Esteettömyysvaatimuksista ei kuitenkaan voi poiketa 1 momentin 2 kohdan nojalla, jos talouden toimija saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään esteettömyyden parantamiseen.
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 10 c § *Saavutettavuusvaatimukset eräille digitaalisille palveluille* Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamat digitaaliset palvelut tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/882, jäljempänä *esteettömyysdirektiivi*,	**Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta** 10 c § *Saavutettavuusvaatimukset eräille digitaalisille palveluille* Sen lisäksi, mitä 7 §:ssä säädetään, palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamat digitaaliset palvelut *täyttävät tässä pykälässä* säädetyt lisävaatimukset. Lisävaatimukset, jotka ovat sellaisten esteettömyysdirektiivin 15 artiklan nojalla

säädetyt lisävaatimukset. Lisävaatimukset, jotka ovat sellaisten esteettömyysdirektiivin 15 artiklan nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä säädettyjen saavutettavuusvaatimusten mukaisina, jotka mainitut standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat. Palveluntarjoajan on annettava tietoa digitaalisen palvelun toiminnasta ja tarjottava tukipalveluja saavutettavuuden tueksi. Lisäksi 10 a §:n 2 kohdassa tarkoitettujen palvelujen on täytettävä Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso ja sähkökirjoina tarjottavien digitaalisten palvelujen on oltava saavutettavia siten, että niitä voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida. Viestintäpalveluihin ja audiovisuaaliseen sisältöpalveluun pääsyn tarjoavan palvelun osalta lisävaatimuksista sovelletaan, mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 c ja 194 d §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lisävaatimuksista ja niiden soveltamisesta.	annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä säädettyjen saavutettavuusvaatimusten mukaisina, jotka mainitut standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat. Palveluntarjoajan on annettava tietoa digitaalisen palvelun toiminnasta. Lisäksi 10 a §:n 2 kohdassa tarkoitettujen palvelujen on täytettävä Euroopan neuvoston kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen B2-taso ja sähkökirjoina tarjottavien digitaalisten palvelujen on oltava saavutettavia siten, että niitä voidaan käsitellä, lukea ja käyttää ja niissä voidaan navigoida. *Palvelun ei tarvitse täyttää tässä pykälässä tarkoitettuja saavutettavuusvaatimuksia, jos tarjotaan vähintään yksi vaihtoehtoinen ja yhtä saavutettavaa käyttötapa käyttää palvelua noudattamalla toiminnallista suorituskykyä koskevia vaatimuksia.* Viestintäpalveluihin ja audiovisuaaliseen sisältöpalveluun pääsyn tarjoavan palvelun osalta lisävaatimuksista sovelletaan, mitä sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 194 c ja 194 d §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä lisävaatimuksista ja niiden soveltamisesta.
10 d § *Poikkeaminen saavutettavuusvaatimuksista* Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, palveluntarjoaja voi poiketa saavutettavuusvaatimuksista, jos se saavutettavuusarvioinnin perusteella pystyy osoittamaan, että saavutettavuusvaatimustennoudattaminen aiheuttaa sen digitaaliselle palvelulle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena palvelun perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti. Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, palveluntarjoajan on saavutettavuutta arvioidessaan noudatettava, mitä esteettömyysdirektiivin liitteessä VI säädetään kohtuuttoman rasitteen arvioinnin perusteista. Saavutettavuusvaatimuksista ei kuitenkaan voi poiketa 8 §:ssä säädetyn nojalla, jos palvelun-tarjoaja saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään saavutettavuuden parantamiseen.	10 d § *Poikkeaminen saavutettavuusvaatimuksista* Sen lisäksi, mitä 8 §:ssä säädetään, palveluntarjoaja voi poiketa saavutettavuusvaatimuksista, jos se saavutettavuusarvioinnin perusteella pystyy osoittamaan, että saavutettavuusvaatimustennoudattaminen aiheuttaa sen digitaaliselle palvelulle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena palvelun perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti. *Arvio siitä, muodostaako saavutettavuusvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen palveluntarjoajalle, tehdään saavutettavuusvaatimusten noudattamisen kustannuksien suhteessa toiminta- ja pääomakustannuksiin ja saavutettavuusvaatimusten noudattamisen nettokustannusten suhteessa nettoliikevaihtoon. Lisäksi tulee tehdä kustannus- ja hyötyarvio ja arviossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää palvelua.*

	Saavutettavuusvaatimuksista ei kuitenkaan voi poiketa 8 §:ssä säädetyn nojalla, jos palvelun-tarjoaja saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään saavutettavuuden parantamiseen.

Laki sähköisen viestinnän palveluista	Laki sähköisen viestinnän palveluista
194 b §	194 b §
Yleiset esteettömyysvaatimukset	*Yleiset esteettömyysvaatimukset*
Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita kuluttajalle tarjoavan palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamat palvelut suunnitellaan ja tarjotaan noudattaen, mitä tuotteiden ja palvelujen esteettömyysvaatimuksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/882, jäljempänä esteettömyysdirektiivi, säädetään. Palveluntarjoajan on varmistettava, että käytössä on menettelyt, joilla varmistetaan, että sovellettavat esteettömyysvaatimukset täyttyvät koko sen ajan, kun palvelua tarjotaan.	Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita kuluttajalle tarjoavan palveluntarjoajan on varmistettava, *että käytössä on menettelyt, joilla varmistetaan, että sovellettavat esteettömyysvaatimukset täyttyvät koko sen ajan, kun palvelua tarjotaan.*
Palveluntarjoajan on annettava tietoa palvelun toiminnasta ja, jos palveluun tarjoamiseen käytetään tuotteita, annettava tietoa siitä, miten tuotteet liittyvät palveluun, millaiset esteettömyysominaisuudet niillä on sekä miten ne toimivat yhdessä apuvälineiden ja -järjestelyjen kanssa.	Palveluntarjoajan on annettava tietoa palvelun toiminnasta ja, jos palveluun tarjoamiseen käytetään tuotteita, annettava tietoa siitä, miten tuotteet liittyvät palveluun, millaiset esteettömyysominaisuudet niillä on sekä miten ne toimivat yhdessä apuvälineiden ja -järjestelyjen kanssa.
Palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamissa tukipalveluissa annetaan esteettömiä viestintätapoja käyttäen tietoja palvelun esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa.	Palveluntarjoajan on varmistettava, että sen tarjoamissa tukipalveluissa annetaan esteettömiä viestintätapoja käyttäen tietoja palvelun esteettömyydestä ja sen yhteensopivuudesta apuvälineteknologian kanssa.
Palvelut, jotka ovat esteettömyysdirektiivin 15 artiklan nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä sekä 194 c ja 194 d §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisina, jotka kyseiset standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat.	Palvelut, jotka ovat esteettömyysdirektiivin 15 artiklan nojalla annettujen yhdenmukaistettujen standardien tai niiden osien mukaisia, joiden viitetiedot on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä, tai jotka ovat Euroopan komission täytäntöönpanosäädöksissä säädettyjen teknisten eritelmien tai niiden osien mukaisia, on pidettävä niiden tässä pykälässä sekä 194 c ja 194 d §:ssä säädettyjen vaatimusten mukaisina, jotka kyseiset standardit, tekniset eritelmät tai niiden osat kattavat.
Edellä 1–4 momentissa säädettyjä esteettömyysvaatimuksia sovelletaan henkilöiden välisiin viestintäpalveluihin, internetyhteyspalveluihin sekä audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin. Siltä osin kuin palveluissa on kyse digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuista digitaalisista palveluista, sovelletaan mitä mainitussa laissa säädetään.	Edellä *1–3* momentissa säädettyjä esteettömyysvaatimuksia sovelletaan henkilöiden välisiin viestintäpalveluihin, internetyhteyspalveluihin sekä audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoaviin palveluihin. Siltä osin kuin palveluissa on kyse digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) 2 §:n 3 kohdassa tarkoitetuista digitaalisista palveluista, sovelletaan mitä mainitussa laissa säädetään.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelujen tarjoamisen yhteydessä vaadittavien tietojen antamisesta.	Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palvelujen tarjoamisen yhteydessä vaadittavien tietojen antamisesta.
194 f §	194 f §
Poikkeaminen esteettömyysvaatimuksista	*Poikkeaminen esteettömyysvaatimuksista*
Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita tarjoava palveluntarjoaja voi poiketa esteettömyysvaatimuksista vain, jos se arvion perusteella voi osoittaa, että 194 b–194 d §:ssä tarkoitettujen esteettömyysvaatimusten toteuttaminen aiheuttaa: 1) sen palvelulle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena palvelun perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti; tai 2) kohtuuttoman rasitteen palveluntarjoajalle. Palveluntarjoaja ei kuitenkaan voi poiketa esteettömyysvaatimuksista 1 momentin 2 kohdan nojalla, jos tämä saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään esteettömyyden parantamiseen. Jos palveluntarjoaja poikkeaa esteettömyysvaatimuksista 1 momentin nojalla, sen on ilmoitettava poikkeamista koskevat tiedot valvontaviranomaiselle.	Viestintäpalveluja tai audiovisuaalisiin sisältöpalveluihin pääsyn tarjoavia palveluita tarjoava palveluntarjoaja voi poiketa esteettömyysvaatimuksista vain, jos se arvion perusteella voi osoittaa, että 194 b–194 d §:ssä tarkoitettujen esteettömyysvaatimusten toteuttaminen aiheuttaa: 1) sen palvelulle sellaisen muutoksen, jonka seurauksena palvelun perusluonne muuttuisi perustavanlaatuisesti; tai 2) kohtuuttoman rasitteen palveluntarjoajalle. Palveluntarjoaja ei kuitenkaan voi poiketa esteettömyysvaatimuksista 1 momentin 2 kohdan nojalla, jos tämä saa omiin varoihinsa kuulumattomista julkisista tai yksityisistä lähteistä rahoitusta, jota myönnetään esteettömyyden parantamiseen. Jos palveluntarjoaja poikkeaa esteettömyysvaatimuksista 1 momentin nojalla, sen on ilmoitettava poikkeamista koskevat tiedot valvontaviranomaiselle.
Arvio siitä, muodostaako esteettömyysvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen tehdään noudattaen esteettömyysdirektiivin liitteessä VI säädettyjä perusteita.	*Arvio siitä, muodostaako esteettömyysvaatimusten noudattaminen kohtuuttoman rasitteen talouden toimijalle, tehdään esteettömyysvaatimusten noudattamisen kustannuksien suhteessa toiminta- ja pääomakustannuksiin ja esteettömyysvaatimusten noudattamisen nettokustannusten suhteessa nettoliikevaihtoon. Lisäksi tulee tehdä kustannus- ja hyötyarvio ja arviossa on otettava erityisesti huomioon vammaisten ihmisten tarpeet käyttää tuotetta.*

Laki hätäkeskustoiminnasta	**Laki hätäkeskustoiminnasta**
3 luku	3 luku
Toiminta	**Toiminta**
10 a §	10 a §
Yleiseen hätänumeroon vastaaminen ja numeron esteettömyys Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai tekstiä. Hätäkeskuslaitos voi vastata myös hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä hätänumeroon on otetty yhteyttä. Jos Hätäkeskuslaitos mahdollistaa hätäilmoituksen tekemisen videokuvalla, on Hätäkeskuslaitoksen vastattava siihen interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla. Yleiseen hätänumeroon 112 vastaamisesta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.	*Yleiseen hätänumeroon vastaaminen ja numeron esteettömyys* Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 tehtyihin hätäilmoituksiin, jotka on tehty käyttämällä reaaliaikaista puhetta tai tekstiä. Hätäkeskuslaitos voi vastata myös hätäilmoitukseen, joka on tehty muuta hätäilmoituksen tekijän ja Hätäkeskuslaitoksen välisen vuorovaikutuksen mahdollistavaa tapaa käyttäen. Hätäkeskuslaitoksen on vastattava yleiseen hätänumeroon 112 käyttämällä samaa kommunikaatiotapaa, kuin millä hätänumeroon on otetty yhteyttä. Jos Hätäkeskuslaitos mahdollistaa hätäilmoituksen tekemisen videokuvalla, on Hätäkeskuslaitoksen vastattava siihen interaktiiviseksi synkronoidulla puheella, tekstillä sekä videokuvalla. *Yleiseen hätänumeroon 112 vastaamiseen liittyvistä teknisistä vaatimuksista ja standardeista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.*
Laki **eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta** Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 momentti ja 4 §:n 4 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 915/2021, seuraavasti: 1 §	**Laki** **eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta** Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (1137/2016) 1 §:n 1 momentti ja 4 §:n 4 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 1 § 1 momentti laissa 712/2022 ja 4 § 4 momentti laissa 248/2022, seuraavasti: 1 §

Soveltamisala Tätä lakia sovelletaan hissiturvallisuuslain (1134/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1139/2016), painelaitelain (1144/2016), sähköturvallisuuslain (1135/2016), räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1140/2016), kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annetun lain (218/2018), kaasulaitelain (502/2018), säteilylain (859/2018), ilmailulain (864/2014), aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (794/2020), ajoneuvolain (82/2021), jätelain (646/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), EU-ympäristömerkistä annetun lain (832/2014) sekä eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (/) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.	*Soveltamisala* Tätä lakia sovelletaan hissiturvallisuuslain (1134/2016), mittauslaitelain (707/2011), pyroteknisten tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (180/2015), räjähdysvaarallisissa tiloissa käytettäväksi tarkoitettujen laitteiden ja suojausjärjestelmien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1139/2016), painelaitelain (1144/2016), sähköturvallisuuslain (1135/2016), räjähteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (1140/2016), kuluttajien käyttöön tarkoitetuista henkilönsuojaimista annetun lain (218/2018), kaasulaitelain (502/2018), säteilylain (859/2018), ilmailulain (864/2014), aerosolien vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (794/2020), ajoneuvolain (82/2021), jätelain (646/2011), ympäristönsuojelulain (527/2014), EU-ympäristömerkistä annetun lain (832/2014), huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annetun lain (1712/2015), sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014), laivavarustelain (1503/2011), tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain (1005/2008), vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun lain (387/2013), kemikaalilain (599/2013), kosmeettisista valmisteista annetun lain (492/2013), tupakkalain (549/2016), jalkineiden ja tekstiilituotteiden vaatimustenmukaisuudesta annetun lain (265/2022), lannoitelain 711/2022 sekä eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetun lain (/) soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaan, jollei mainituissa laeissa toisin säädetä.
4 § *Valvontaviranomaiset* Liikenne- ja viestintävirasto on tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen ilmailulaissa tarkoitettujen, ajoneuvolaissa tarkoitettujen, ympäristönsuojelulain 24 a §:n 3 momentissa tarkoitettujen ja eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetussa laissa tarkoitettujen tuotteiden osalta.	4 § *Valvontaviranomaiset* Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, Liikenne- ja viestintävirasto on tässä laissa tarkoitettu markkinavalvontaviranomainen ilmailulaissa, ajoneuvolaissa, ympäristönsuojelulain 24 a §:n 3 momentissa, huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista annetussa laissa, sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa, laivavarustelaissa ja *eräiden tuotteiden esteettömyysvaatimuksista annetussa laissa tarkoitettujen* tuotteiden osalta.

VN/11443/2021-STM-156

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Sormunen Emilia 912613340	Koivisto Taru 91179803Y
2022-09-29	2022-09-29